

poznavanju zemaljskih jezika, poslati treba okružnom sudu u Rovinju do dne 6. maja 1903.

Koparski kotar:

Obćinski izbori u Marezigali objavljeni bijahu prošlog četna u najljepšem redu. Kod izbora pobijedila je u svu tri tjela dosadašnja stranka. Dvije stranke borile su se za občinsku upravu ali narodnostne borbe ne bijaše tamo, jer su obje stranke poštene slovenske stranke.

Voloski kotar:

Iz Kastavščine nam pišu: Prošlog četna umro je i u nedjelju je častno pokopan Mate Mavrić iz Jurdanove županije u občini Kastavskoj. Bilo mu je 84 god. Već tamo od godine 1870. utjecao je mnogo u občinsku upravu, te je u neko doba bio občinski savjetnik. Kao sudbeni procijenitelj bio je također dobro viđen, a narodna stranka spominje ga se osobitim priznanjem, jer je uvijek bio vjeran fiducijar, bilo za izbore u pokrajinski sabor, bilo za Beč. Kako svakomu, koj se koliko istakne pred drugima, tako ni pokojnomu Mavriću nije šljalo guljegov koji neprijatelj. Sada, kad je od njega samo uspomena, moraju i oni, koji ga nisu ljubili, priznati, da nas je ostavio jedan od boljih. Lahka mu bila domaća zemlja!

Razne primorske vijesti.

„Istranin promoviran u Beču“. U ponedjeljak, dne 30. marča, bio je u svečanosti otvoren bečki sveučilišta, promoviran na čast doktora sveukupnog ljecništva na zemljaku, vrli Hrvat, gosp. Anto Gržinić. — Istra dobiva u njemu vistnog ljecnika i odlučnog borioca za hrvatska prava. Od sreća čestitamo mladomu doktoru na njegovu uspjehu, a domovini na tolikom dobitku. —

Zaključak zemaljskoga odbora u Poreču glede pučkog školstva. Zemaljski odbor u Poreču stvorio je sljedeće zaključke: imenovao je nadučiteljem II. reda javne pučke škole u Vižinadi gosp. Frana Zorzonona; predložio je c. kr. zemaljskomu školskomu vieću, da se opet otvori natječaj na mjesto podučitelja pučke škole u Kortah; podnio je utok na ministarstvo bogostovlja i nastave proli odluci c. kr. zemaljskoga školskoga vieća, kojom se podiže hrvatsku pučku školu u Ziminju na trorzazrednicu; izjavio je predsjedničtvu c. kr. zemaljskoga školskoga vieća, da pristaje iznimno na to, da se tekuću školsku godinu namjesti na pučkoj školi u Motovunu četvrtu učiteljsku silu, da se uzumogne podieliti onu školu po spolu; isto tako pristao je iznimno na to, da se namjesti za tekuću školsku godinu na dvorazrednoj hrvatskoj pučkoj školi u Pazinu treću učiteljsku silu; uzeo je na znanje, da je c. kr. zemaljsko školsko vieće proširilo pučku školu u Brgudu na dvorazrednicu, isto tako pučku školu u Brezi na dvorazrednicu. Nije pristao na predlog c. kr. zemaljskoga školskoga vieća, da se podigne hrvatsku pučku školu u Buzetu na trorzazrednicu i da se ustroji u Plavljah školsku ekspozituru, odvisnu od škole u Škoflji; nije pristao na to, da se ustroji u Kortah-Pehlinju školsku ekspozituru, odvisnu od škole u Sv. Matjeju; izjavio je predsjedničtvu c. kr. zemaljskoga školskoga vieća, da je posve pravilno postupanje zemaljskoga računovodnog ureda, koji se je uzprotivio providiti sa klauzulom na platežni arak učitelja g. M. Lukeža na novoustrojenoj školi kod Sv. Lovreča te da nemože ni zemaljski odbor inače postupati. Nadalje izjavi zemaljski odbor, da se slaže sa zaključkom glede imenovanja učitelja Josipa Parentina kotarskim školskim nadzornikom, ali da nemože pristati na zahtjev, da se dade odšetnu za stanaarinu Parentinu, kao nadučitelju pučke škole u Poreču, iz zemaljske zaklade, već iz injestne školske zaklade u Poreču.

Zemaljske podpore. Zemaljski odbor u Poreču doznao je občini Pirana iz zemaljske zaklade vatrogasaca podporu od

600 kruna za nabavu orudja za tamošnje vatrogasce; občini Pula iz iste zaklade podporu od 2000 kruna u dva jednaka obroka za nabavu parne štrajke i drugog orudja za vatrogasce. Obćini Klanec doznao je kruna 400 kao prvi obrok od zajamčene podpore za gradnju občinskoga zdenca u Klanecu, te kruna 800 za gradnju vodovoda u Dragi.

Za dogradnju željeznice Trst-Poreč-Kanfana. Zemaljski odbor stavio je na raspolaganje ministarstvu željeznica iznos od 20.000 kruna na račun troškova za izradnju tehničke osnove željezničke pruge Poreč-Kanfana, kako bijaše zaključeno u zadnjem zasjedanju istar. sabora.

Za uređenje Raše. Zemaljski odbor u Poreču odaslao je c. kr. namjestničtvu u Trstu naerte za gradnju željezničkih mostova, koje će valjati podignuti na cesti Labin-Barban usljed uređenja rieke Raše. Te naerte poslali će namjestničtvu ministarstvu nutarnjih posala sa preporukom, da bi država priskočila na pomoć za tu gradnju sa polovicom troškova.

Književne vijesti.

Uprava „Matice Hrvatske“ moli onu gg. svoje povjerenike, koji do sada nisu prijavili svojih članova, niti naručili knjiga, da to učine što prije, jer bi se moglo desiti, da ostanu bez knjiga, budući da je od tiskanih 11.600 primjercaka već preko 10.000 raspicano, a do 40 povjerenika još se nije javilo, a knjige se ne šalju nikomu, tko ih ne naručí. (Kod naše uprave je još knjiga za pet članova. Tko ih želi imati, neka se požuri. Ur.)

Politički pregled.

U Puli, dne 1. aprila 1903.

Hrvatska.

Prošlog četna bijaše Zagreb opet pozorište izgređa i demonstracija radi nelaknosti vlastodržaca. Povod izgređu dala je bezobraznost ravnateljstva kr. ug. državnih željeznica, koja je postavila na novoj zgradi izključivo magjarski napis. Službene „Narodne Novine“ br. 71. od 28. pr. mjeseca doniele su na uvodnom mjestu krupnijimi slovi tiskano, da se je to pomutnjom dogodilo, naime dotična odredba krivo shvalila. U sred Zagreba postavljati na zajedničkoj zgradi, sagradjenu hrvatskimim novci, samo magjarski napis, i to u vrijeme, kad je sav narod uzburkan radi zabrane skupštinala za financijsku samostalnost, znači izazivati hrvatski narod te tražiti žrtve u redovima hrvatskih pobornika za narodna prava, znači bezobrazluk bez medje i primjera. Ili se je ponovnim postavljanjem samomagjarskih napisa u Zagrebu htjelo proslaviti dogođaj godine 1883, kada bijašu skintini magjarski napisi sa financijskih zgrada? Ako se nije htjelo izazivati, nebi se jih bilo postavilo! Proslava dvadesetgodinšnice sa hrvatskim krovoplohem, bi bila svakako ugodna uspomena za naše dušmane! — Demonstrirali su sveučilištni djaci uz pomoć rođoljubnih radnika i uz simpatiziranje neodvisnog građanstva. Kao obično kod takovih zgoda, porazbijali su prozore na raznim zgradama. Da je mnogo zatvorenih, to se razumije. Gospodu Stjepana Radića te H. Sirovacku uapriše također. ali opet izpuštise.

Grna Gora.

Službeni list crnogorske vlade priobćuje viest, de je knez Nikola podielio kardinalom Vanutelli-u i Agliar-u veliki križ Danilova reda. To odlikovanje da je usledilo za priznanje njihovog sudjelovanja kod ugovora medju sv. stolicom i crnogorskom vladom u poslu sv. Jeronima.

Srbija.

Glede promjene ustanova pišu opozicionálni listovi, da ide vlada za tim, ga stvori novu neradikalnu većinu u narodnoj skupštini.

Rusija.

Dio vojne mornarice, što se nalazio u baluikom moru, dobio je natog, da zaplovi u sredozemno more. To se brodovlje sastoji od 11 ratnih brodova i nalazi se pod zapovjedničtvom ktreadmirała Felkera.

Ruski ministar poljodjelstva kani izdati naredbu sporazumno sa crkvenimi oblastimi, da se umanjí preveliki broj blagdana, koji da su na štetu narodnog gospodarstva. Tih blagdana imade u nekojih krajevih do 120, a u drugih čak do 140, a nekoji od tih nisu ni priznati crkvenimi zakoni.

Ponajbolji ruski pisci namjeravaju izdati ilustrirani opis Makedonije, o kojoj se danas toliko govori. Čisti prihoda od tog opisa pripasti će nevoljnim Makedoncem kršćanske vjere.

Svim predplatnikom, koji su nam budkoliko dužni jošte za prošlu god., ustavili smo šiljanje lista.

Današnjim brojem nastupili smo drugo četvrtgodište, pa molimo sve predplatnike, koji jošte nisu obnovili ovogodišnju predplatu, neka se nas sjete barem sa četvrtgodišnjom predplatom.

Razne vijesti.

Umirovljenje podadmirala Berghofera. Iz Beča pišu, da je stupio u stanje mira podadmiral Berghofer te da mu je car i kralj tim povodom podielio dostojanstvo tajnoga savjetnika u priznanje njegovog djelovanja kao zamjenik načelnika mornarskoga odjela u ministarstvu rata.

Imenovanje u vojnoj mornarici. Njeg. Veličanstvo car i kralj Fran. Josip imenovao je ktreadmirała Montecucoli-a zamjenikom načelnika mornarskog odjela u ministarstvu rata na mjesto umirovljenoga podadmirala Berghofera.

„Zimsko sunce“ na Sušaku. Kako smo jur javili, Carevo „Zimsko sunce“ predstavljalo se i na Sušaku. O samom teku predstave primili smo koliko sliedi: Nešto iza 8 1/2 sati digne se zastor, i prikaže nam se stari dobričina kapetan Mi kula stereotipnom mornarskom hulom u ustima i njegova žena L o j z a.

Za vrijeme predstave došlo je do silnog povlađivanja i klicanja, a osobito iza svakog čina do zaglušne vike: „živio Car!“ živio pišao! sve dok se nije pokazao na pozornici po pet šest puta. Uz to gotovo na svaki čin očima mogao si vidjeti, kako se cikle samilosne suze. Bilo je upravo potresno gledati, a osobito kad se to vidjelo kod starijih i ozbiljnih ljudi, kako htjedose, da zataje svoje suze, najljepši izraz uzibanih rođoljubnih osjećaja.

U dvanaest sati, kad je svršila predstava, zamoljen je g. Car, neka bi i na sutrašnju predstavu došao. On se je istina izgovarao, da nemože, da je umoren, što mu rado vjerujemo, ali nije bilo druge već obećati, da će i sutra doći.

U jedan sat iza pol noći imao je parobrod krenuti put Voloskoga i Opatije. Naša mladost odpratila je istarske gostove na Rieku do parobroda, te ih pozdravljala, osobito Cara.

Nedjelju na večer kod druge predstave jur u 8 sati bijaše dvorana puna, dubkom puna kao i prvi večer, ali občinstvo većim delom novo, ono, koje nije moglo da priju večer dobije mjesto. Doizakom Cara, nastalo silno pljeskanje i pozdravljanje sa živio! Iza svakoga čina nije bilo pljeskanja i klicanja kraja ni konca, dok se nije po više puta pokazao na pozornici. Svršekom drugog čina predao mu g. Antun Bačić na ime sušakco- riečkih Hrvatua krasan srebrni lovor-vienac, sa hrvatskom trobojnicom, a u sredini vienca njegova slika, što ja je vjesto izradio na ulje umjetnik slikar g. Sicer. U ovaj čas bio je vrhunac odusevljenja, pozdravljanja sa šesirima, gospodje pozdravljahu sa rucicama, a Car na pozornici satrven od uzbuđenja nezna već kako da se zahvalni, počeo i on odzdravljati. Mi smo g. Car u u velike zahvalni, što je dozvolio da se i mi zagrijemo njegovim „zimskim suncom“.

U veliku vrijednost i narodnu korist ove drame neću ovdje dirati, nju su bojja pera svih zagrebačkih i pokrajinskih novina ocienila, a čak i nekoja srbska. A netreba tek napominjati, od kolike je vrijednosti ova drama za Istru i Dalmaciju, gdje će se sjegurno prikazivati i uzhitom primiti. Car je pogodio sa ovom radnjom u živac, a to je mogao samo on, jer tako osjeća i jer sa narodom živi i trpi. On je pokazao, da zna kad hoće, da piše skroz umjetnički, a da zna i za najšire slojeve, što mu se ne može neg preporučiti, pa da nam i nadalje ostala još grozna nedjela, što se događaju u zapuštenoj Istri, ovako verno na pozornicu iznese. Slušaoc.

Irrvati u Bosni protí presv. nadbiskupa Štadlera. Primili smo poštom iz Sarajeva od odlične strane sljedeće:

„Izjava n. Naš se je katolički i muslimanski svijet od vjeka, uz sve historijske neprijaznosti, dobro pazio. A sada, kada bi već jedanput bilo doba, da sunce bratske stoge što jače prošine, kada nam za to treba ljubavi i mira u teškim i mučnim vremenima i po islamski i po katolički dio našega svijeta, upravo sada dolazi sve iskušenje za iskušenjem, puca jaz, raste mržnja, a žalostne joj se posljedice vide ne samo u narodnom, nego i u gospodarstvenom pogledu. Ovakovi razdori nastaju obično, što se ne shvataju prilike, te se radi toga neznanja vriedjaju redovno najnečasniji osjećaji, u prvom redu vjurski.“

Tako i presvj. g. nadbiskup Štadler, zanesen svojim prejeranim vjerskim inarom, zaboravlja bitne životne i narodne interese našega svijeta, smućući s uma zakonom odredjeni put, kada koja inovjerna osoba hoće da predje u katoličku vjeru.

S ovom izjavom najstrožije osuđujemo takove njegove postupke, te isto najsvjetanije odbijamo od sebe i svaki pokušaj, da bi se ma od koga miešalo Hrvatsvo sa katoličkom vjerom, te da se na nas katolike Hrvate iz Bosne i Hercegovine ma u čem obara krivica i baca mržnja zbog ma ičije nepromišljene vjerske gorljivosti.

Presvj. g. dr. Štadler biskup je rimski. On je duhovni nadpastir i Niencima i Madjarima i Talijanima, u kratko svima pripadnicima katoličke vjere u svojoj nadbiskupiji, pak nije nikako opravdano, da se baš zbog čisto vjerske gorljivosti gosp. nadbiskupa udara samo i izključivo na nas Hrvate iz Bosne i Hercegovine i da na nas pada mržnja. Naprotiv se čudimo Njegovoj Presvjetošći gosp. nadbiskupu, što živući medju nama, kroz dugo godina nije mogao da shvati, kako su naši i muslimanski životni interesi zajednički i kako nam je ruku u ruku ustrajati i nuku mučiti, pa želimo ovim i tražimo, da svako žive na miru u svojoj vjeri, a svi skupa u ljubavi i bratstvu.

Sarajevski Hrvati katoličke vjere“. P. T. Toj izjavi dao je povod sljedeći dogođaj:

Prije dvadesetak dana nestade iz sela blizu Konjice u Hercegovini udovice muslimanske sa troje djece: dvoje djece ostalo iza oca Muslimana, dok je treće ta žena imala s nekim seljakom katolikom. Na to se diže cieti Konjice muslimanski u potragu, ali bez uspjeha. Fakat je, da je nadbiskup tu djecu s materom zajedno preveo nekuda iz Bosne, što on i ne taji, ali ne će da kaže kuda. Djeca su s materom naravski pokrštena i to ne samo ono od oca katolika, nego i ono dvoje drugo od muslimana. Dolazite su u Sarajevu dvie deputacije, tražeći da se vrati barem ovo dvoje muslimanske djece, s kojom: kako su malodobna, ne može mati raspolagati. Nu sve bje bez uspjeha. — (Eto taj dogođaj dao je povod raznim demonstracijam te gornjoj izjavi proti nadbiskupu Štadleru. Ur.)

Glavna skupština Ugarsko-hrvatskog parobrodarskog društva* na Rieci obdržavana bijaše dne 28. pr. mj. pod predsjedanjem predsjednika g. Sigismunda Kopajlića. Društveno

poznavanju zemaljskih jezika, poslati treba okrtnom sudu u Rovinju do dne 6. maja 1903.

Koparski kotar:

Obćinski izbori u Marezigah obavljani bijahu prošloga čedna u najljepšem redu. Kod izbora pobijedila je u sva tri tjela dosadašnja stranka. Dvie stranke borile su se za občinsku upravu ali narodnostne borbe nebijase tamo, jer su obje stranke poštene slovenske stranke.

Voloski kotar:

Iz Kastavčine nam pišu: Prošlog čedna umro je i u nedjelju je častno pokopan Mate Mavrić iz Jurdanove županije u občini Kastavskoj. Bilo mu je 84 god. Već tamo od godine 1870. utjecao je mnogo u občinsku upravu, te je u neko doba bio občinski savjetnik. Kao sudbeni procienitelj bio je također dobro vidjen, a narodna stranka spominje ga se osobitim priznanjem, jer je uvijek bio vjeran fiducijar, bilo za izbore u pokrajinski sabor, bilo za Beč. Kako svakomu, koj se koliko istakne pred drugima, tako ni pokojnomu Mavriću nije falio gdjegod koji neprijatelj. Sada, kad je od njega samo uspomena, moraju i oni, koji ga nisu ljubili, priznati, da nas je ostavio jedan od boljih. Lahka mu bila domaća zemljica!

Razne primorske vesti.

„Istranin promoviran u Beču“. U ponedjeljak, dne 30. marca, bio je u svečanog dvoranj bečkog sveučilišta, promoviran na čast doktora svucukupnog ljecništva naš zemljak, vrlj Hrvat, gosp. Ante Gržinić. — Istra dobiva u njemu vrstnog ljecnika i odlučnog borioca za hrvatska prava. Od sreća čestitamo mladomu doktoru na njegovu uspjehu, a domovini na tolikom dobitku.

Zaključci zemaljskoga odbora u Poreču glede pučkog školstva. Zemaljski odbor u Poreču stvorio je sljedeće zaključke: imenovao je nadučiteljem II. reda javne pučke škole u Vižinadi gosp. Frana Zorzenoa; preložio je c. kr. zemaljskomu školskomu vieću, da se opet otvori naličej na mjesto podučitelja pučke škole u Kortah; podnio je utok na ministastvo bogoslovlja i nastave proli odluci c. kr. zemaljskoga školskoga vieća, kojom se podiže hrvatsku pučku školu u Zminju na troorzrednicu; izjavio je predsjedniću c. kr. zemaljskoga školskoga vieća, da pristaje iznimno na to, da se tekuću školsku godinu namjesti na pučkoj školi u Motovnu četvrtu učiteljsku silu, da se uzmogne podieliti onu školu po spolu; isto tako pristao je iznimno na to, da se namjesti za tekuću školsku godinu na dvorazrednoj hrvatskoj pučkoj školi u Pazinu treću učiteljsku silu; uzeo je na znanje, da je c. kr. zemaljsko školsko vieće proširilo pučku školu u Brgudu na dvorazrednicu, isto tako pučku školu u Brezi na dvorazrednicu. Nije pristao na predlog c. kr. zemaljskoga školskoga vieća, da se podigne hrvatsku pučku školu u Buzetu na troorzrednicu i da se ustroji u Plavljah školsku ekspozituru, odvisnu od škole u Škoflji; nije pristao na to, da se ustroji u Hortih-Pehlinju školsku ekspozituru, odvisnu od škole u Sv. Mateju; izjavio je predsjedniću c. kr. zemaljskoga školskoga vieća, da je posve pravilno postupanje zemaljskoga računovodnog uredu, koji se je uzprotivio providiti sa klauzulom na platežni arak učitelja g. M. Lukeža na novoustrojenoj školi kod Sv. Lovreča te da nemože ni zemaljski odbor inače postupati. Nadalje izjavi zemaljski odbor, da se slaže sa zaključkom glede imenovanja učitelja Josipa Parentina kotarskim školskim nadzornikom, ali da nemože pristati na zahtjev, da se dade odštetu za stanarinu Parentinu, kao nadučitelju pučke škole u Poreču, iz zemaljske zaklade, već iz mjestne školske zaklade u Poreču.

Zemaljske podpore. Zemaljski odbor u Poreču doznao je občini Pirana iz zemaljske zaklade vatrogasna podporu od

600 kruna za nabavu orudja za tamošnje vatrogase; občini Pula iz iste zaklade podporu od 2000 kruna u dva jednaka obroka za nabavu parne štrcaljke i drugog orudja za vatrogase. Obćini Klanec doznao je kruna 400 kao prvi obrok od zajamčene podpore za gradnju občinskoga zdenca u Klancu, te kruna 800 za gradnju vodovoda u Dragi.

Za dogradnju željeznice Trst-Poreč-Kanfanar. Zemaljski odbor stavio je na raspolaganje ministarstvu željeznica iznos od 20.000 kruna na račun troškova za izradnju tehničke osnove željezničke pruge Poreč-Kanfanar, kako bijaše zaključeno u zadnjem zasjedanju istar. sabora.

Za uredjenje Raše. Zemaljski odbor u Poreču odaslao je c. kr. namjestniću u Trstu nacrt za gradnju željezničkih moslova, koje će valjati podignuti na cesti Labin-Barban usljed uredjenja rieke Raše. Te nacrti poslati će namjestniću ministarstvu nularnjih posala sa preporukom, da bi država priskočila na pomoć za tu gradnju sa polovicom troškova.

Književne vesti.

Uprava „Matice Hrvatske“ molu onu 85. svoje povjerenike, koji do sada nisu prijavili svojih članova, niti naručili knjiga, da to učine što prije, jer bi se moglo desiti, da ostanu bez knjiga, budući da od tiskanika 11.600 primjeraka već preko 10.000 raspacano, a do 40 povjerenika još se nije javilo, a knjige se ne šalju nikomu, ako ih ne naruči. (Kod naše uprave je još knjiga za pet članova. Tako ih želi imati, neka se požuri. Ur.)

Politicki pregled.

U Puli, dne 1. aprila 1903.

Hrvatska.

Prošlog čedna bijaše Zagreb opet pozorište izgređa i demonstracija radi netaktnosti vlastodržaca. Povod izgredu dala je bezobraznost ravnateljstva kr. ug. državnih željeznica, koja je postavila na novoj zgradi izključivo mađjarski napis. Službene „Narodne Novine“ br. 71. od 28. pr. mjeseca doniele su na uvodnom mjestu krupnijimi slovii tiskanu, da se je to pomutnjom dogodilo, naime dotična odredba krivo shvatila. U sred Zagreba postavljati na zajedničkoj zgradi, sagradnjom hrvatskim noveli, samo mađjarski napis, i to u vrijeme, kad je sav narod uzburkan radi zabrane skupštinah za financijalnu samostalnost, znači izazivati hrvatski narod te tražiti žrtve u redovima hrvatskih pobornika za narodna prava, znači bezobrazluk bez medje i primjera. Ili se je ponovnim postavljanjem samomagjarskih napisu u Zagrebu htjelo proslaviti događaje godine 1883, kada bijahu skinuti mađjarski napisi sa financijalnih zgrada? Ako se nije htjelo izazivati, nebi se jih bilo postavilo! Proslava dvadesetogodišnjice sa hrvatskim krvoproliećem, bi bila svakako ugodna uspomena za naše dušmane! — Demonstrirali su sveučilišni djeca uz pomoć rodoljubnih radnika i uz simpatiziranje neodvisnog građanstva. Kao obično kod takovih zgoda, porabijali su prozore na raznim zgradama. Da je mnogo zatvorenih, to se razumije. Gospodu Stjepanu Radieća te H. Sirovatu uapsiše također. ali opet izpuštili.

Crna Gora.

Službeni list crnogorske vlade priobčuje viest, da je knez Nikola podielio kardinalom Vanutelli-u i Agliardi-u veliki križ Danilova reda. To odlikovanje je iz usljedilo za priznanje njihovog sudjelovanja kod ugovora medju sv. stolicom i crnogorskom vladom u poslu sv. Jeronima.

Srbija.

Glede promjene ustanova pišu opozicionali listovi, da ide vlada za tim, ga stvori novu neradikalnu većinu u narodnoj skupštini.

Rusija.

Dio vojne mornarice, što se nalazio u Baltičkom moru, dobio je nalog, da zaplovi u sredozemno more. To sa brudovlje zastoji od 11 ratnih brodova i nalazi se pod zapovjedništvom kontreadmirala Folkera.

Ruski ministar poljodjelstva kani izdati naredbu sporazumno sa crkvenimi oblastimi, da se umanjí preveliki broj blagdana, koji da su na štetu narodnog gospodarstva. Tih blagdana imade u nekih krajevih do 120, a u drugih čak do 140, a nekoi od tih nisu ni priznati crkvenimi zakoni.

Ponajbolji ruski pisci namjeravaju izdati ilustrirani opis Macedonije, o kojoj se danas toliko govori. Čisti pribodak od tog opisa pripasti će nevoljnim Macedoncem kršćanske vjere.

Svim predplatnikom, koji su nam budkoliko dužni još te za prošlu god., ustavili smo šiljanje lista.

Današnjim brojem nastupili smo drugo četvrtgodište, pa molimo sve predplatnike, koji još te nisu obnovili ovogodišnju predplatu, neka se nas sjete barem sa četvrtgodišnjom predplatom.

Razne vesti.

Umrtovljenje podadmirala Berghofera. Iz Beča pišu, da je stupio u stanje mira podadmiral Berghofer te da mu je car i kralj tim povodom podielio dostojanstvo tajnoga savjetnika u priznanje njegovog djeciovanja kao zamjenik načelnika mornarskoga odiela u ministarstvu rata.

Imenovanje u vojnoj mornarici. Njeg. Veličanstvo car i kralj Fran Josip imenovao je kontreadmirala Montecucoli-a zamjenikom načelnika mornarskog odiela u ministarstvu rata na mjesto umirovljenoga podadmirala Berghofera.

„Zimsko sunce“ na Sušaku. Kako smo jur javili, Carevo „Zimsko sunce“ predstavljalo se i na Sušaku. O samom teku predstave primili smo koliko sliedi:

Nešto iza 8¹/₂ sati digne se zastor, i prikaže nam se stari dobričina kapetan Miku i a stereotipnom mornarskom lulom u ustima i njegova žena Lojza.

Za vrijeme predstave došlo je do silnog povladjivanja i klicanja, a osobito iza svakog čina do zaglušne vike: živio Car! živio pisac! sve dok se nije pokazao na pozornici po pet šest put. Uz to gotovo na svakičin očima mogao si vidjeti, kako se cakte samilosne suze. Bilo je upravo potresno gledati, a osobito kad se to vidjelo kod starijih i ozbiljnih ljudi, kako htjedose, da zataje svoje suze, najljepši izraz uzibanih rodoljubnih osjećaja. U dvanaest sati, kad je svršila predstava, zamoljen je g. Car, neka bi i na izstražnju predstavu došao. On se je istina utogvarao, da nemože, da je umoren, što mu rado vjerujemo, ali nije bilo druge već obećati, da će i sutra doći.

U jedan sat iza pol noći imao je parobrod krenuti put Voloskoga i Opatije. Našu mladost odpratila je istarske gostove na Rieku do parobroda, te ih pozdravljala, osobito Cara.

Nedjelju na večer kod druge predstave jur u 8 sati bijaše dvorana puna, dubokom puna kao i prvi večer, ali občinstvo većim dielom novo, ono, koje nije moglo da prvu večer dobije mjesta. Dolazkom Cara, nastalo silno pljeskanje i pozdravljanje sa živio! Iza svakoga čina nije bilo pljeskanja i klicanja kraja ni konca, dok se nije po više puta pokazao na pozornici. Svršetkom drugog čina predao mu g. Antun Bačić na ime susačko-riečkih Hrvata krasan srebrni lovor-vienac, sa hrvatskom trobojnicom, a u sredini vienca njegova slika, što ju je vjesto izradio na ulje umjetnik slikar g. Sicer. U ovaj čas bio je vrhunac oduševljenja, pozdravljanja sa šeširima, gospodje pozdravljalu sa rubećima, a Car na pozornici sutveren od uzbuđenja nezna već kako da se zahalvi, počeo i on odzdravljati. Mi smo g. Caru u velike zahvalni, što je dozvolio da se i mi zagrijemo njegovim „Zimskim suncem“.

U veliku vrijednost i narodnu korist ove drame neću ovdje dirati, nju su bolja pera svih zagrebačkih i pokrajinskih ocienila, a čak i nekoga srbska. A ne treba tek napominjati, od kolike je vrijednosti ova drama za Istru i Dalmaciju, gdje će se sigurno prikazivati i uzhićom primiti. Car je pogodio sa ovom radnjom u živac, a to je mogao samo on, jer tako osjeća i jer s narodom živi i trpi. On je pokazao, da zna kad hoće, da piše skroz umjetnički, a da zna i za najšire slojeve, što mu se ne može neg preporučiti, pa da nam i nadalje ostala još grozna nedjela, što se događaju u zapuštenoj Istri, ovako verno na pozornicu iznese. Slusaoc.

Hrvati u Bosni protiv presv. nadbiskupa Štadlera. Primili smo poštom iz Sarajeva od odlične strane sljedeće:

„Izjava v. Naš se je katolički i muslimanski svijet od vijkada, uz sve historijske neprijaznosti, dobro pazio. A sada, kada bi već jedanput bilo dobro, da sunce bratske sloge što jače prošine, kada nam za to treba ljubavi i mira u teskim i mučnim vremenima i po islamski i po katolički dio našega svijeta, upravo sada dolazi sve iskušenje za iskušanjem, punca jaze, raste mržnja, a žalostno joj se posljedice vide ne samo u narodnom, nego i u gospodarstvenom pogledu. Ovakovi razdori nastaju obično, što se ne shvataju prilike, te se radi toga neznanja vriedjaju redovno najjožejniji osjećaji, u prvom redu vjerski.“

Tako i presvj. g. nadbiskup Štadler, zanesen svojim pretjeranim vjerskim marom, zaboravlja bitne životne i narodne interese našega svijeta, smeućui s uma zakonom odredjeni put, kada koja novjerna osoba hoće da predje u katoličku vjeru.

S ovom izjavom najstrožije osudjujemo takove njegove postupke, te isto najsvježanje odbijamo od sebe i svaki pokušaj, da bi se ma od koga miešalo Hrvatstvo sa katoličkom vjerom, te da se na nas katolike Hrvate iz Bosne i Hercegovine ma u čem obara krivica i baca mržnja zbog ma idjeje nepromisljene vjerske gorljivosti.

Presvj. g. dr. Štadler biskup je rimski. On je duhovni nadpastir i Niemcima i Mađjarima i Talijanima, u kratko svima pripadnicima katoličke vjere u svojoj nadbiskupiji, pak nije nikako opravdao, da se baš zbog čisto vjerske gorljivosti gosp. nadbiskupa udara samo i izključivo na nas Hrvate iz Bosne i Hercegovine i da na nas pada mržnja. Naprotiv se čudimo njegovoj Presvjelosti gosp. nadbiskupu, što živući medju nama, kroz dugo godina nije mogao da shvati, kako su naši i muslimanski životni interesi zajednički i kako nam je ruku uz strajati i muku mućiti, ba želimo ovim i tražimo, da svako žive na miru u svojoj vjeri, a svi skupa u ljubavi i bratstvu.

Sarajevski Hrvati katoličke vjere“. P. T. Toj izjavi dao je povod sljedeći događaj:

Prije d adesetak dana nestade iz sela blizu Konjice u Hercegovini udovice muslimanske sa troje djece; dvoje djece ostalo iza oca Muslimana, dok je treće ta žena imala s nekim seljakom katolikom. Na to se diže cielei Konjice muslimanski u potragu, ali bez uspjeha. Faktat je, da je nadbiskup sa materom zajedno preveo nekuda iz Bosne, što on i ne taji, ali ne će da kaže kuda. Djeca su s materom naravski pokrštena i to ne samo ono od oca katolika, nego i ono dvoje drugo od muslimana. Dolazile su u Sarajevu dvie deputacije, tražeći da se vrati barem ovo dvoje muslimanske djece, s kojom kako su malodobna, ne možemo razpolađati. Nu sve hje bez uspjeha. — (Eto taj događaj dao je povod raznim demonstacijam te gornjoj izjavi protiv nadbiskupa Štadlera. Ur.)

Glavna skupština „Ugarsko-hrvatskog parobrodarskog društva“ na Rieci održavana bijaše dne 28. pr. mj. pod predsjedanjem predsjednika g. Sigismunda Kopajlića. Društveno

poslovanje bacilo je tetajem 1902. godine k o r i s t i 261.531 krunu i 95 para. (Uprkos tako sjajnom financijskom uspjehu slavno ravna teljstvo „Ungaro-Croata“ nije uvažilo lanjske godine molbu našega uredništva glede podie lenja bezplatne vožnje karite za jednoga našega suradnika, koji je imao putovati u Dalmaciju. Ur.) U nadzorni odbor bijahu izabrani dosa dašnji članovi. Interese na dionice (200 kruna po dionici) od 1. maja dobiva se kod riečke banke.

Ugarsko-Hrvatsko dioničko po morako parobrodarske dražtvo na Rieci objavljuje:

Sa 1. travnja o. g. nastupile su u plovidbenom redu na istarskim prugama sljedeće promjene:

1. Pruga Rieka-Istra-Trst: odlazak iz Rieke prenešen je od sriede na četvrtak i usljed toga i dolazak u Trst od četvrtka na petak; putovanje na povratku iz Trsta ostaje nepromijenjeno.
2. Pruga Rieka-Pulj: buduće brzina vožnje povećana od 9 na 10 mila na sat, nastaje promjena u satima dolazka i odlazka u svim postajama koji na polazku toli na povratku, izuzam odlazak iz Rieke i Pulja, koji ostaju nepromijenjeni.
3. Pruga Rieka-Lošinj mali: iz ove pruge izpušteno je ticanje Mošćenica i Berseča, a povećana je brzina vožnje od 9 na 10 milja na sat i zato ima promjenu u odlazcima i dolazcima na čitavoj prugi, izuzam odlazak iz Rieke i odlazak iz Lošinja malog, koji ostaju kao i do sada.
4. Brza pruga Rieka - Opatija - Pulj: ova pruga prenesena je od četvrtka na sriedu sa odlazkom iz Rieke u 7:45 sati namjesto u 7 sati u jutro; prema tomu mienjaju se sati dolazka i odlazka u Opatiji i Pulju na polazku, dočim na povratku ostaju i nadalje kao do sada.
5. Pruga Rieka-Krk: odlazak iz Rieke ostaje nepromijenjen, ali ima malih pro-

mjena u dolazcima i odlazcima na drugim postajama; mjenja se odlazak iz Krka na povratku tako, da će sriedom uzliediti u 6 sati u jutro; dočim na sve ostale dane u 5 sati u jutro.

6. Priključna pruga Krk-Baska: ova pruga, koju je prošle godine u svezi sa prugom Rieka-Krk bila ustanovljena, iz postavlja se i ove godine za trajanja ljetnog doba, sa odlazkom iz Krka u utorak u 5:15 na večer a iz Baske na povratku u sriedu u 4:30 u jutro.

7. Izravna pruga Rieka-Opatija: povećan je broj putovanja na 13 na dan, od kojih prvo biti će istodobno iz Rieke i iz Opatije u 7 sati u jutro a posljednje iz Rieke u 8:30 sati na večer i iz Opatije u 8 sati na večer.

8. Pruga Cres-Rjeka: odlazak iz Cresa biti će za 1 sat ranije, t. j. svaki dan izim nedjelje u 5 sati u jutro; odlazak iz Rieke ostaje nepromijenjen.

Na ostalim istarskim prugama ostaje u krieposti dosadašnji plovidbeni red.

Našim drvotrzcem do znanja. Dan 8. aprila o. g. držati će se dražba jelovih, smrekovih i bukovih stabala na pantu u području raznih šumarja kod kr. šumarskog ureda u Otočcu.

Najhitriji način gibanja i najveći uspjesi, koji su godine 1902. u tom pogledu postignuti. Evo nekoliko primjera, gledu postignuti. Evo nekoliko primjera, kako se dandanašnji neka vrst ljudi na kopnu ili na moru najbrže miče. Najveću brzinu u plivanju dokazao je englezki plivač Jarvis, koji je prevalio četiri kilometra za jedan sat; u marširanju iztaknuo se je neki Meagher, koji je u jednom satu marša učinio 10 km. na sat; u trku je marša učinio 10 km. na sat; u trku je marša učinio 18 kilometara na sat; svjetski rekord sa 18 kilometara na sat; francuski kanotjer „Lutecc“ dosegao je svojim ladjom 34 kilometara na uri; pri sklizanju pripada „rekord“ svakako Edgin-

tonu, koji je u šestdeset minuta sklizanjem učinio 28 kilometara; u jahanju ide prvijenstvo Amerikanca Mac Gyovan Caplain-a, kojeg je konj na sat pretrčao 35 kilometara; biciklista Bauge učinio je u jednoj uri put od 50 kilometara; na moru je engleski contra-torpednjača „The Wigor“ u jedan sat prebrodila 68 kilometra, dok je iz Europe stigao u Ameriku u 5 dana, 12 sati i 23 minuta, učinio na sat maksimum 45 kilometara; konačno automobilista Jarrot sa svojim je automobilom postigao brzinu od 86 km. na sat, a Fournier i Hugières, „recordsmens“ 125 kilometara na sat. Ovo su eto najveće brzine, što su ih sportsmanni sa svojim prometima do sada postigli.

Koliko vrijedi jedna žena. — U Ugandi dobra supruga stoji po srednoj cijeni četiri bika, jednu skatulu naboja i šest živuđih igala. Jedna kafarska žena vrijedi, dašto prema položaju, koji ima u neznaj obitelji u društvu, — od dvie do deset krava. — U Tatarskoj daju svekrvi dežet krava. — U Tatarskoj daju svekrvi bogataš plaća za svoju zaručnicu dvadeset golova; ako je pak siromah, može dobiti ženu za jednu svinju. — U zemlji Timora ne može se nitko ženiti, ako ne posjeduje slonovih zubi. Na filijskom otočju valja imati kitovih zubi, a kod divljaka mongolskog plemena žena se može zamieniti sa dvie jelovene dlake. Kod nas se žene ne kupuju, ali ipak koštaju puno.

Gospodarske vijesti.

Dobra kava! Koja gospodarića ne ubraja si u čast i ne smatra si kao njezin ponos, kada postavi na stol dobru i valjanu kavu? Nu žalibože često biva najbolja vrst kave uslied manjvrednih pridodatka pokvarena, pa se krivnja tada nepravdo baca na najbolju vrst. Kathreiner-Kneippova sladna kava može se pre-

poručiti kao važno sredstvo, a ujedno i najjeftinija primjesa k zrnatoj kavi, kao također najbolja naknada za istu. Na samovolstan Kathreinerov način dobiva Kathreinerova-Kneippova sladna kava obiljubljeni miomiris zrne kave, čime postaje kavi napitak blaži i ugodniji, a i po zdravlje korisniji i pristupačniji. Tko si dakle prednosti pravoga Kathreinerova zeli osigurati, neka već u ime vlastite dobrobiti pazi kod kupovanja na izvornu omotu s imenom „Kathreiner“ i sa zaštitnim znakom „šupnik Kneipp“. Sto se pako nasuprot otvoreno odvagnuto i krivo pod izlikom Kneippove kave prodaje, uvijek je obično naprosto prženi ječam ili vareni slad, ali nikada Kathreiner.

Pepeo od drvca, kao gnoj za livade. Izkusam livadar piše o toj stvari, da pepeo i to ne izluženi, vrlo dobro djeluje na livadno tlo, imenito na mahovinom pokrile livade. Pepeo je prikladno gnojivo za sve vrste tla, osobito na valjano odvodjenih tresetistih, jer u njemu ima svih radnih sastojaka, što ih biljne za hranu trebaju. Osim toga pepeo pomaže razvarati hranive, u tlu nalazeće se travi, te ih čini pristupnima bilini. S toga je pepeo najbolje gnojivo na livadama i u prvim dvima godinama diže njihov prihod za dvostruko. Pepeo djeluje više, ako se u jesen upotrijebi. Najviše djeluje pepeo od drvca u vlažnim godinama, kadno ga valja s proljećem upotrebiti, navlasito ako u travnju i svibnju vlada vlažno-toplo vrijeme. U pepelu ima prosjekom 6—10 postotaka kalija, 2-5 do 3-5 postotaka fosforne kiseline, 30 do 35 postotaka vapna, 5—6 postotaka magnezije. Drveni pepeo upotrijebi se ili sam za se ili mu se primiješa dušičnih gnojiva i fosfata. Osobito je valjano gnojivo drveni pepeo za heljdu, lan, luk, salatu, duhan, korun, zob i raz. Pepeo, pomiešan s košćanim brašnom, daje najizvrstnije gnojivo. Vrlo je koristan drveni pepeo kao tamnilo mahovine i drugih nametnika na tlu livada.

Izvjješće

o glavnoj skupštini „Prvog istars. Sokola“ u Pulji, obdržanoj dne 22. marča 1903.

Kako jur javismo, društveni starosta g. L. Križ, pročitao je na toj skupštini sljedeće izvješće:

Dne 24. septembra 1897., sastalo se u dvorani »Čitaonice« tridesetak rodoljuba na dogovor glede ustanovljenja sokolskog društva.

Lacko Križ, sazivač toga sastanka, raztumačio je pozvanicima svrhu i cilj sokolskih društva. Upozorio je osobito na česko sokolstvo, koje je svojim radom pomoglo pomladiti česki narod i prbuditi ga na nov život. Ovdje u Pulji stotine naših mladića, koji rade u c. i kr. pomorskom arsenalu i drugdje, ostavljeni su sami sebi i sudbini, a najviše tuđim društvima u kojim se još više odnarođuju svoje domu i tuđe materinskom jeziku. Koliko njih je, koji jošće čute u srcu svome onaj žar ljubavi do domovine i do materinskog jezika, ali ga žalibože ili posve malo znadu govoriti, ili su ga u talijanskim školama posve zaboravili. Evo dakle sokolu lijepe i plemenite zadaće, da uz ojačanje tiela osvježi i duh mladeži naše i da ju privede k domaćem ognjištu, koje toplo grije, bratskom ljubavi i izkrenošću, a ne pali tuđinskom vatrom osvete razpuštenosti i izdajstva!

Misao se porodila i rieč je pala. Misao zdrava, rieč prava! I eto ona mala četa tridesetih rodoljuba pđluči i zaključu na onoj osnovateljskoj skupštini, da se dade novome društvu ime »Prvi istarski Sokol u Pulji«, jer je u istinu prvi u Istri. Prihvati jednoglasno podastrta pravila, te izabere odbor od deset lica, kojemu će biti zadatak, da izhodi odobrenje pravila, i da se pobrine za sve, što bi moglo pospješiti početak djelovanja.

Poslie malih promjena u pravilima, koje promjene je visoko c. kr. namjestništvo u Trstu tražilo, riešenjem od 21. studena 1897. broj 23701, isto je namjestništvo potvrdilo pravila društva »Prvi istarski Sokol u Pulji«, od kojeg dana eto društvo zakonito postoji.

Medjutim naš se dan početka neka broji sa danom prosinca 1897., t. j. onim danom, za koji je ovako zakonito postojeće društvo sazvalo svoju prvu redovitu godišnju skupštinu.

Iz zapisnika te skupštine razabiremo, kakvim je duševljenjem i marom započelo društvo djelovati. Društvo

je naime već toga dana brojilo 94 člana, od kojih tri utemeljitelja; za naše odnošaje doista liepi broj, broj koji nam je davao najboljih nada za buduće.

Kao što pjevačko društvo bez pjevača nema smisla, tako i još gore mora se smatrati gombalacko ili sokolsko društvo bez tjelovježbe. To je imao i na umu izabrani privremeni odbor, koj je skupštinu izvjestio, da je uzeo u najam najveću i najljepšu dvoranu u Pulji, dvoranu »Stadt Pola« u kojoj se eto hvala Bogu i danas vježbamo.

Sve hrvatske i slovenske novine najvećom su simpatijom popratile viest c osnutku našeg Sokola, a na samu prvu skupštinu došli su brojavni pozdravi od Sokola u Celju i Ljubljani te pevskog društva u Celju i brata F. Muhačeka iz Ljubljane, dočim je »Hrvatski Sokol« u Zagrebu pismeno izrazio svoje veselje i zadovoljstvo, a bio nam od prvog dana sa najvećom pripravnošću uvijek na pripomoć i uslugu, pa da nam olahkoti nabavu sprava, poslao nam je 5. ožujka 1898. pripomoć od 50 kruna, za koju svotu upisali smo naše bratsko društvo među članove utemeljitelje.

Da ne podje u zaborav, i da se oduzimo uspomeni onim članovom, koji su bili osnivači našeg Sokola, navesti ćemo imena prvog odbora izabranog na toj skupštini:

- brat Lacko Križ, starosta
- > Ante Mezulić, podstarosta
- > Stiepo Gjivić, tajnik
- > Al. Kanduđer, blagajnik
- > Karel Fuchs
- > Vojtěch Mazanec
- > Potočnik Josip
- > Pavešić Jakov
- > Blasković Josip
- > Cicaliani Ante

odbornici.

Od ovih pako bili su brat Križ, Mezulić i Pavešić neprestano i do danas ponovno u odbor birani, tako da se uz sokolsku petgodišnjicu može računati i petgodišnjica njihovog rada.

* * *

Očrtali smo u kratko početak i osnutak našeg društva, a sada preći ćemo redom, da vidimo, kako i koliko je naš Sokol zadovoljio svojoj zadaći:

1. Zabave. Gledu njih, možemo se ponosom obazrijeti na naš prošli rad. U zajednici sa našom »Čitaonicom« priredjivalo se svake godine više za-

bava. Tko se ne samo izmed vas nego i mnogog nečlana nesjeća naše tradiciionalne zabave »Nikolajevu«?

Već prve godine, t. j. 1897., započeo je naš Sokol sa Nikolajevom zabavom, koja je moralno i materijalno prekrasno izpala i društvu doniela liep dobitak, s kojim je moglo da naruči prve i najpotrebnije stvari. I koncem svake godine, kad svet željno izčekuje sretnu i veselu novu godinu, punu nade, skupio bi opet naš Sokol u bratsko kolo i pod svoje krilo i svoje članove i njihove znance, rodjake i prijatelje, da jih ugodnom zabavom prevede iz stare u novu godinu.

U mesopustu svake je godine bilo najmanje pet plesova. Godine 1898. bio je »Veliki ples« Čitaonice i Sokola u kazalištu, pa je tako i šire obćinstvo upoznalo i vidjelo sokolake u njihovom društenom odielu.

Izim tih zabava davalo je društvo također i u jeseni male zabavice ili pak veće koncerte, da mogu članovi u to dosadno i obično kišovito vrijeme proći koju uricu u zahavi.

Uz pjevanje i tamburanje, koje već od god. 1899. podučaje brat Jelušić, priredjivala se i koja mala vesela igra, ili se deklarovalo, tako da je program naših zabava bio uvijek ako i ne bogat po vrednosti i značenosti sadržaja, ali je bio raznolik, živ, ugodan i zabavan.

Nadalje odstupilo je društvo prigodice i dogovorno s Čitaonicom svoju dvoranu i za druge zabave. Tako dramskoj družbi Stojkovićevoj, Gavrilovićvoj, Vukovarskim tamburašima itd.

2. Izlet: U prvom početku nije se mnogo obzira uzelo na izlete. Nije se ni računalo na uspjehe, budi izravno za društvo budi neizravno za narod. Tekar treću godinu obstanka odluču novi tada izabrani odbor, priredjivati društvene izlete u okolicu. Prvi je takav izlet bio u Medulin god. 1899., za istim redali se drug jedan za drugim skoro svake nedjelje, u drugo selo. Još su danas u živju uspomeni veliki i krasni izleti u Lobariku, u Sokolsku uvalicu, Ližnjan i Luzi na moru.

Mladji se je svet ulovio u bratsko kolo i nastao novi život, život pun oduševljenja i poleta. Naša mladež otrgnuta zadušnim i nezdravim gostionima i odvedena u čistu zdravu narav, a gadne tuđinske poulične pjesme zamjenile se sokolskom koracničnom, koja se danas ori iz stotine bratskih srdaca. (Sliedi.)

